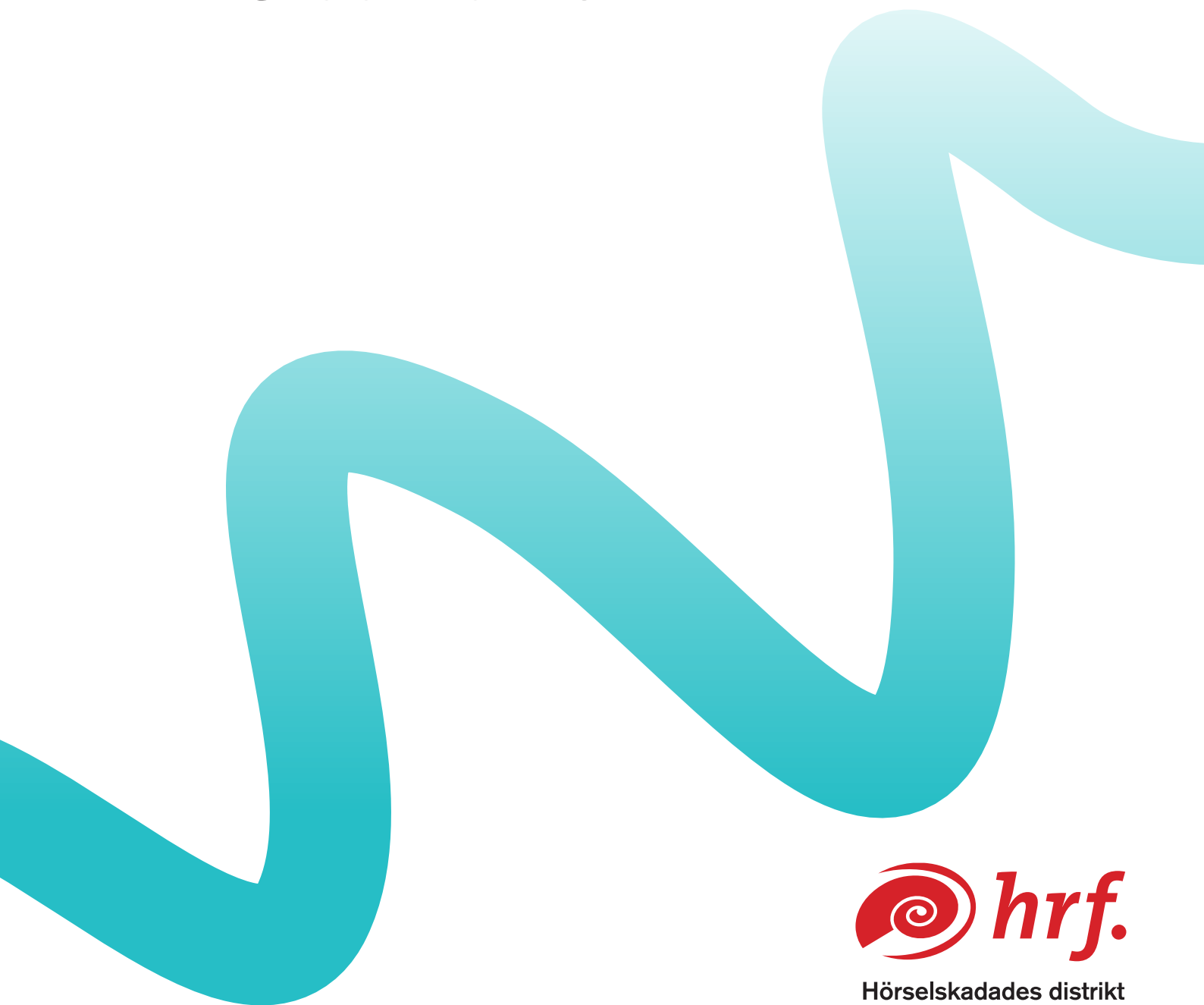

2016

Statistik över

Primär hörselrehabilitering i Stockholms län

Hörselskadades distrikt
i Stockholms län

Innehåll

Sammanfattning	3
Vårdgivare	4
Två nya och två avslutade avtal	4
Antal listade individer ökar.....	4
Audikas dominans minskar något.....	5
Antal besök ökar	6
Fler provar ut hörapparater	7
Majoriteten köper sina hörapparater	7
Kostnaderna fortsätter att öka	8
Mer pengar på hörapparater	8
Uppföljning	9
Landstingets patientenkät.....	9
Stockholms läns landsting sämst i landet	10
24 ärenden hos patientnämnden	11
Slutsats	12
Källor	13
Bilagor	

Sammanfattning

Sammanställningen visar inte på några dramatiska förändringar under 2016. Antalet mottagningar ligger kvar kring 35 stycken. Audikas dominans kvarstår, men visar tecken på att avta något. Antalet inskrivna individer, antalet besök och antalet personer som provar ut hörapparat inom den primära hörselrehabiliteringen har ökat, vilket medfört kostnadsökningar för landstinget. En övervägande majoritet av de som provar ut hörapparat köper sina apparater som "Fritt val av hjälpmedel". Landstingets patientenkät visar att dessa personer i högre utsträckning anser sig nöjda med den rehabilitering de fått. I ett nationellt perspektiv placerar sig Stockholms läns landsting återigen i botten, enligt det nationella kvalitetsregistret. Detta samtidigt som antalet ärenden inkomna till patientnämnden som berör den primära hörselrehabiliteringen har minskat.

Denna sammanställning är en uppföljning av distriktets kartläggning av den primära hörselrehabiliteringen i Stockholms län som publicerades i december 2016. Sammanställningen bygger på siffror från i första hand Stockholms läns landsting och hälso- och sjukvårdsförvaltningen. I och med denna sammanställning möjliggör vi en jämförelse mot förra årets kartläggning.

Vi på Hörselskadades distrikt i Stockholms län har under flera år påtalat och visat på briser som förekommer inom den primära hörselrehabiliteringen. Vår uppfattning är att det är hög tid för politikerna i Stockholms läns landsting att initiera åtgärder som höjer kvaliteten. Vi vill att hörselrehabiliteringen:

- utgår ifrån den enskildes behov och att alla individer får en rehabilitering av hög kvalitet,
- är fri från ekonomiska incitament som uppmuntrar mottagningar att styra brukare till att köpa hörapparater som Fritt val av hjälpmedel,
- efterlever de krav och riktlinjer som finns specificerade i lagar och förordningar och att landstinget utkräver vite när mottagningar inte levererar enligt avtalet.

Denna sammanställning är en uppföljning av distriktets kartläggning av den primära hörselrehabiliteringen i Stockholms län som publicerades i december 2016.

Vårdgivare

Vårdgivare inom primär hörselrehabilitering 2016

Audika
Audium
Din Hörsel
EarTech
Hearing
HRF Hörteknik
HÖRAB
Hörbart
Hörselexperten

Vid 2016-års slut var 36 hörselmottagningar auktoriserade/ godkända av Stockholms läns landsting för att bedriva primär hörselrehabilitering. Dessa mottagningar var fördelade på nio olika vårdgivare: Audika (20 mottagningar), Audium (3), Din Hörsel (4), EarTech (1), Hearing (1), HRF Hörteknik (1), HÖRAB (3), Hörbart (2) och Hörselexperten (1). Audika är det nya gemensamma namnet på de mottagningar som tidigare hette Audionomerna, Hörsam och Avesina. Namnbytet gäller från den 1 september 2016, men redan dessförinnan tillhörde mottagningarna samma koncern. Fr.o.m. 1 jan 2017 har även Audium och Din Hörsel nytt gemensamt namn: AudioNova. Det innebär att det här är sista gången som vi redovisar statistik separat för Audium och Din Hörsel.

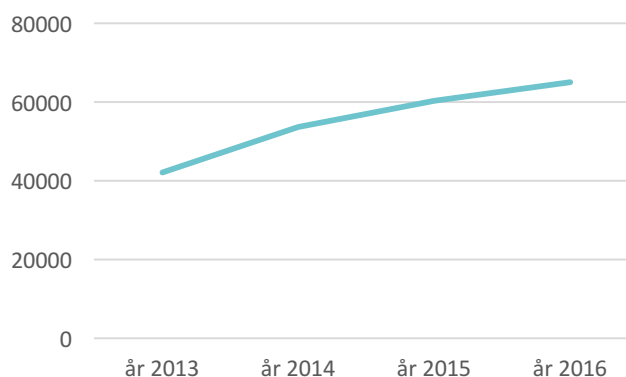
Två nya och två avslutade avtal

Under 2016 godkände landstinget två nya mottagningar inom Vårdval Primär hörselrehabilitering: EarTech Lidingö (juni 2016) och Audika Nacka (sep 2016). I samband med namnbytet i september avslutade Avesina på Södermalm och Hörsam i Nacka sina avtal med landstinget.

Antal listade individer ökar

Figur 1 visar hur antalet listade individer inom primär hörselrehabilitering har ökat kontinuerligt sedan 2013. Under 2016 var ökningen närmare 4 800 personer. I slutet av året var drygt 65 000 personer listade inom den primära hörselrehabiliteringen. Samtliga vårdgivare ökade i antalet listade under året. Flest nya listade fick Audika.¹

Under året ökade antalet listade personer inom primär hörselrehabilitering med närmare 4800, till drygt 65 000 personer.

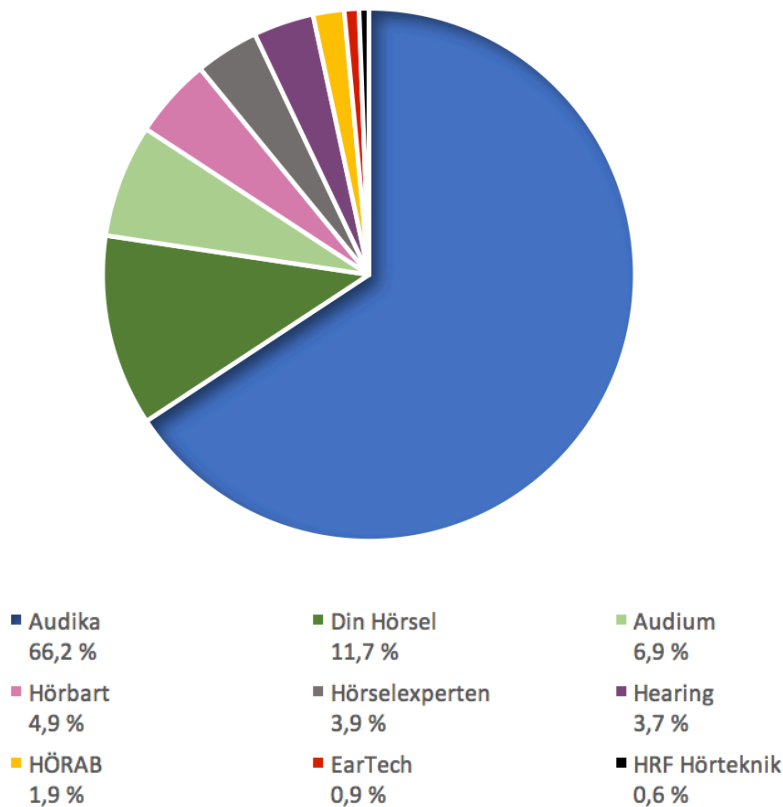
Figur 1. Antal listade individer inom primär hörselrehabilitering.

¹ Se Tabell 2 i Bilagor.

Audikas dominans minskar något

Det har tidigare konstaterats att den primära hörselrehabiliteringen i Stockholms län domineras av ett fåtal vårdgivare, varav Audika är den största (Boman, Brändström, & Magnusson, 2015; Hörselskadades distrikt i Stockholms län, 2016; Hörselskadades Riksförbund, 2014). Audikas dominans avspeglas bland annat i att de driver mer än hälften av alla auktoriserade primära hörselmottagningar. Drygt 66 procent av alla listade individer tillhör en Audika-mottagning (se Figur 2). Denna siffra har dock minskat något från föregående år, då var den närmare 70 procent. Störst procentuell ökning i antal listade under 2016 hade Hörbart som ökade med 1,3 procentenheter.

Audikas dominans avspeglas bland annat i att de driver mer än hälften av alla auktoriserade primära hörselmottagningar.

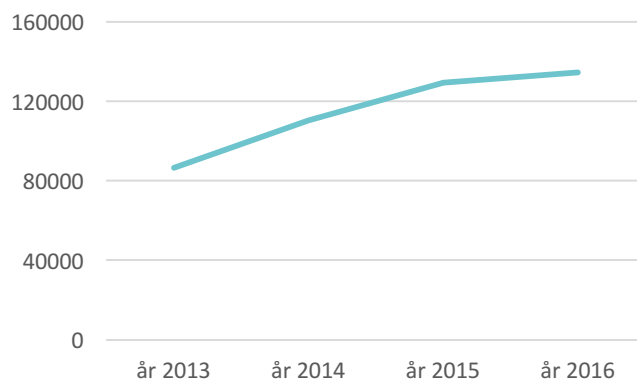

Figur 2. Fördelningen av de listade individerna mellan vårdtagarna inom primär hörselrehabilitering år 2016.

Antal besök ökar

Under de senaste åren har antalet besök inom primär hörselrehabilitering stadigt ökat, se Figur 3. Ökningen avtog under 2016 och var därmed inte lika stor som tidigare år.

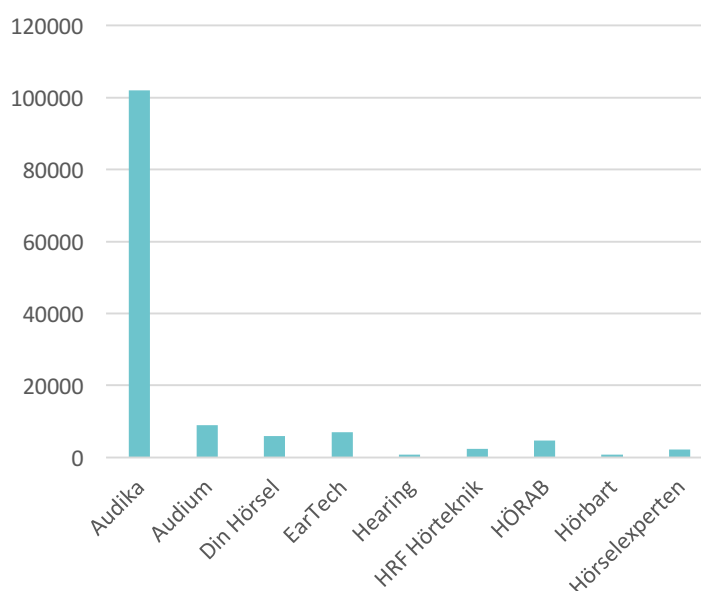
Närmare 135 000 besök genomfördes inom den primära hörselrehabiliteringen under 2016.

Figur 3. Totalt antal besök inom primär hörselrehabilitering.

Närmare 135 000 besök genomfördes inom den primära hörselrehabiliteringen under 2016. Som Figur 4 visar skedde en övervägande majoritet av dessa besök på någon av Audikas mottagningar. Tre Audika-mottagningar stod för nästan hälften av Audikas besök och drygt en tredjedel av samtliga besök i länet. Dessa mottagningar (Kista, Kungsholmen och Södertälje) genomförde 14 000–18 000 besök var.

Tre mottagningar stod för nästan hälften av Audikas besök, vilket motsvarar drygt en tredjedel av samtliga besök i länet.

Figur 4. Totalt antal besök hos de olika vårdgivarna under år 2016.

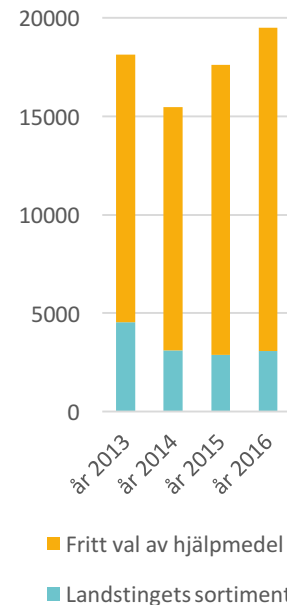
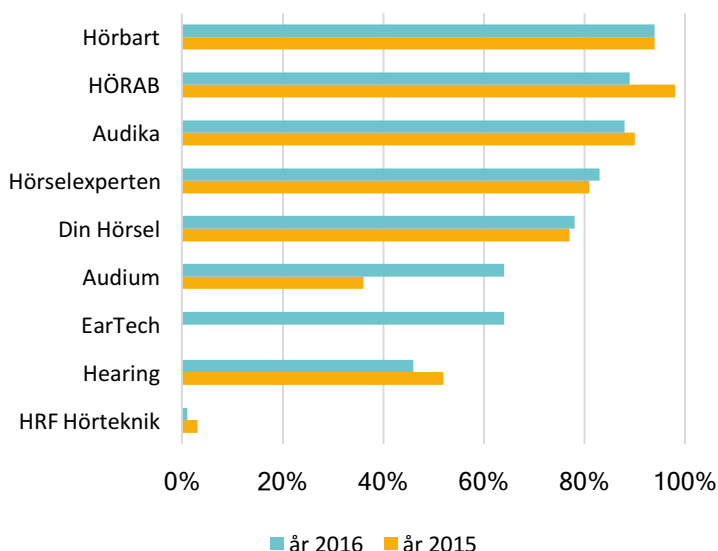
Fler provar ut hörapparater

Figur 5 visar hur antalet personer som provar ut hörapparat inom primär hörselrehabilitering har varierat de senaste åren. Under 2016 provade drygt 19 500 personer ut hörapparater, vilket är nästan 2000 fler än föregående år. Samtliga vårdgivare gjorde fler utprovningar. Den största procentuella ökningen hade Hörbart som ökade med 31 procent, från knappt 1000 till över 1400 utprovningar. Audika gjorde 65 procent av länets samtliga hörapparatutprovningar.

Majoriteten köper sina hörapparater

Antalet personer som lånar hörapparater ur landstingets upphandlade sortiment har legat relativt stadigt kring 3000 under de senaste åren. Däremot har antalet personer som köper sina hörapparater med ekonomiskt bidrag/rekvirition från landstinget (Fritt val av hjälpmedel) ökat. Den procentuella ökningen av Fritt val av hjälpmedel avtog dock under 2016. Från att tidigare ha ökat med 4–5 procentenheter per år var ökningen endast en procentenhet under 2016.

Figur 6 visar hur stor andel som köper sina hörapparater hos respektive vårdgivare. Hos vissa vårdgivare köper nio av tio användare sina hörapparater ur mottagningens privata sortiment. Störst ökning av Fritt val av hjälpmedel hade Audium som gick från 36 procent till 64 procent mellan 2015 och 2016.

Figur 5. Antal hörapparatutprovningar.

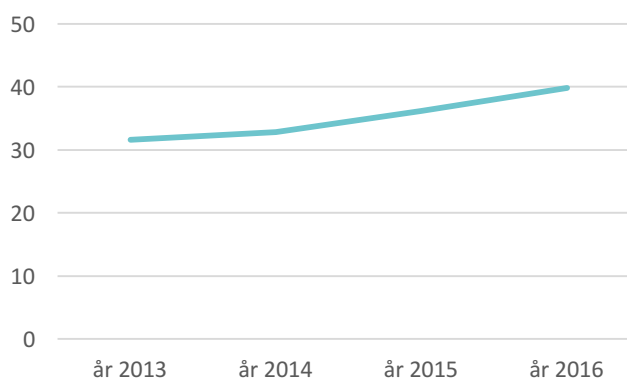
Drygt 19 500 personer provade ut hörapparater under 2016, vilket är nästan 2000 fler än föregående år.

Figur 6. Andel användare som köper sina hörapparater som Fritt val av hjälpmedel.

Kostnaderna fortsätter att öka

Landstingets utbetalda ersättningar till hörselmottagningarna inom Vårdval Primär hörselrehabilitering har fortsatt att öka, visar Figur 7.² Under året uppgick den totala kostnaden för landstinget till knappt 40 miljoner kronor, en ökning med drygt 3,6 miljoner jämfört med 2015.

Under 2016 betalade landstinget ut närmare 40 miljoner kronor i ersättning till mottagningarna inom Vårdval Primär hörselrehabilitering.

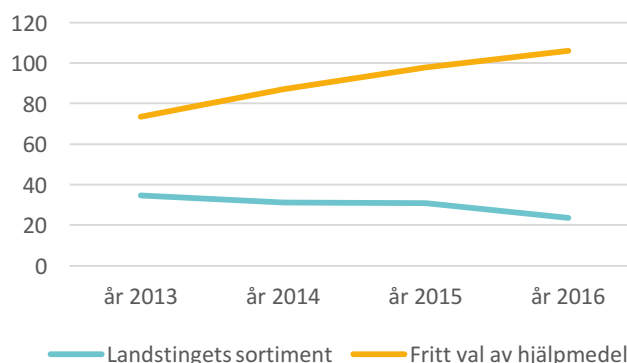

Figur 7. Landstingets kostnader för Primär hörselrehabilitering (miljoner kronor).

Mer pengar på hörapparater

Landstingets totala kostnader för hörapparater, inom både primär och utvidgad hörselrehabilitering samt habiliteringen, uppgick 2016 till närmare 130 miljoner kronor, en ökning med drygt 700 000 jämfört med 2015. Figur 8 visar hur kostnaderna för hörapparater förskrivna ur landstingets sortiment har minskat medan kostnaderna för hörapparater sålda som Fritt val av hjälpmedel har ökat.

Landstingets totala kostnader för hörapparater uppgick 2016 till närmare 130 miljoner kronor.

Figur 8. Landstingets totala kostnader för hörapparater (miljoner kronor).

² Se även Tabell 3 i Bilagor.

Uppföljning

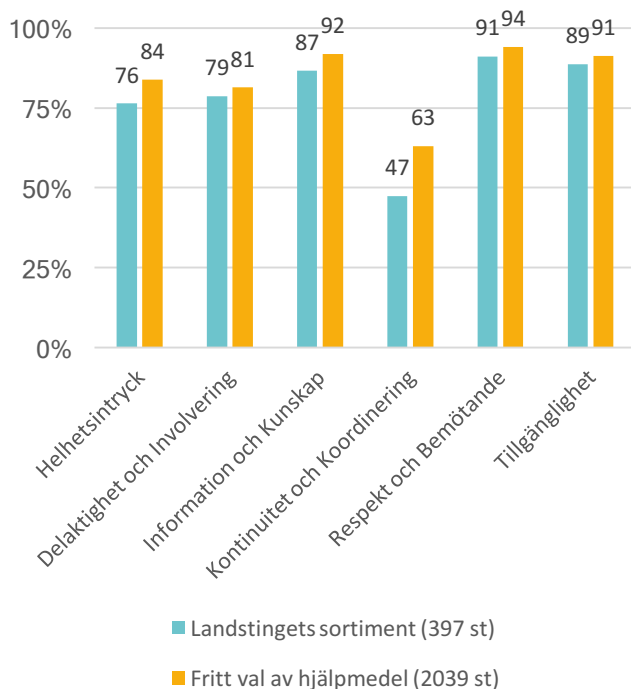
För att mäta hörapparat användarnas upplevelser inom primär hörselrehabilitering används två olika patientenkäter. Den ena enkäten genomförs av ett undersökningsföretag som Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har upphandlat avtal med, på uppdrag av Stockholms läns landsting. Den andra enkäten genomförs av Forskningsinstitutet Hörselbron och ligger till grund för Nationellt kvalitetsregister hörselrehabilitering.

Landstingets patientenkät

SKL har beslutat att alla landsting/regioner ska göra återkommande undersökningar av patienternas upplevelse inom ett par utvalda vårdområden, däribland samtliga primärvårds- och akutmottagningar. Dessa undersökningar benämns "Nationell Patientenkät". Hörselrehabiliteringen ingår inte i dessa nationella mätningar men enskilda landsting kan besluta om att göra liknande mätningar även inom andra vårdområden, vilket Stockholms läns landsting har valt att göra inom primär hörselrehabilitering.

Enkäten som skickas ut till ett urval av vårdtagarna består av 25 frågor fördelade på 6 dimensioner. Figur 9 visar resultatet av 2016-års enkäter. De som har köpt hörapparater som Fritt val av hjälpmedel uppger positiva svar i högre utsträckning än de som lånat hörapparat ur landstingets sortiment.

De som har köpt hörapparater som Fritt val av hjälpmedel uppger i högre utsträckning positiva svar.

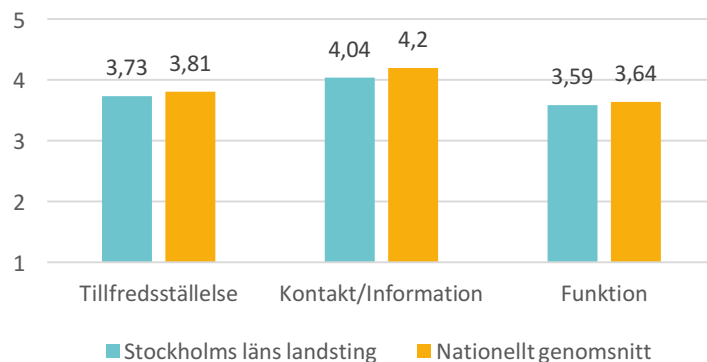
Figur 9. Andel (%) positiva svar i 2016-års patientenkät.

Stockholms läns landsting sämst i landet

Tack vare det nationella kvalitetsregistret kan vi få en bättre förståelse för hur vårdtagare upplever hörselrehabiliteringen. Därtill kan vi jämföra hur deras erfarenheter skiljer sig åt mellan landstingen samt se förändringar som skett över tid. Enkäten består av 20 frågor och fokuserar på tre indikatorer: Tillfredsställelse, Kontakt/Information och Funktion. Under 2016 besvarade totalt 29 574 personer enkäten från 13 av Sveriges 21 landsting/regioner, vilket motsvarar 53,1 procent av de tillfrågade. Drygt 7000 av dessa var från Stockholms län.

Resultatet visar inte på några drastiska förändringar från föregående år. Stockholms läns landsting har fortsatt sämst resultat när det gäller indikatorerna *Tillfredsställelse* och *Kontakt/Information*. Därtill tappar Stockholms läns landsting en placering på indikatorn *Funktion* och hamnar näst sist av de 13 medverkande landstingen/regionerna. Överlag uppvisar Värmlands läns landsting och Region Västmanland de största förbättringarna jämfört med föregående år.

Stockholms läns landsting har fortfarande minst nöjda brukare och lägst resultat på indikatorn *Kontakt/Information*. Därtill tappar Stockholms läns landsting en placering på *Funktion* och hamnar näst sist.

Figur 10. Hörapparatsanvändares upplevelse av hörselrehabiliteringen baserat på 2016-års enkäter från Nationellt kvalitetsregister.

Indikatorn *Tillfredsställelse* beskriver hörapparatsanvändarens totala upplevelse av rehabiliteringen. Kalmar läns landsting och Region Jönköpings län behåller sina positioner i toppen och Stockholms läns landsting är kvar i botten. De fyra landsting/regioner som tillämpar vårdval inom den primära hörselrehabiliteringen uppvisar en större variation i hörapparatanvändarnas svar. Det beror sannolikt på att det förekommer större skillnader mellan de privata hörselmottagningarna.

Alla landsting/regioner utom Dalarna och Västernorrland har förbättrat sitt resultat när det kommer till *Kontakt/Information*, om än marginellt. Majoriteten av landstingen/regionerna har därmed blivit lite bättre på att informera och bemöta hörapparatsanvändarna. Dock går resultatet i motsatt riktning när det gäller hur användarna upplever hörapparatsens funktioner. Över hälften av de medverkande landstingen/regionerna har ett något sämre resultat på indikatorn *Funktion* i 2016-års rapport jämfört med 2015.

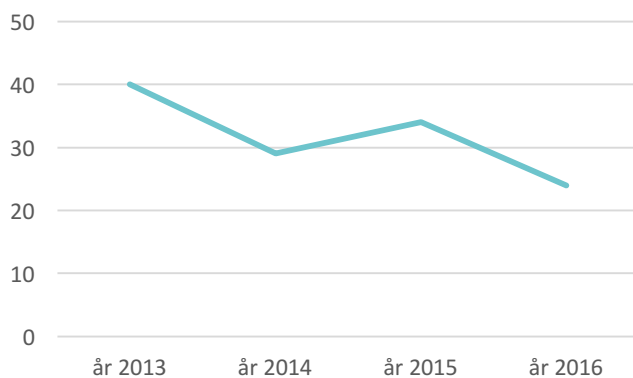
24 ärenden hos patientnämnden

Patientnämnden är en fristående instans inom Stockholms läns landsting dit patienter kan vända sig med synpunkter och klagomål på vården. Syftet med patientnämnden är att fungera som en kontakt mellan vårdtagare och vårdgivaren och bidra till att de båda parterna förstår varandra bättre.

Patientnämnden gör inga egna medicinska bedömningar utan hjälper till genom att beskriva, informera, reda ut och förklara.

Under 2016 inkom 24 ärenden till patientnämnden som rör den primär hörselrehabiliteringen. Det är en minskning från tidigare år. Tolv av dessa ärenden handlar om Fritt val av hjälpmedel.

Under 2016 inkom 24 ärenden till patientnämnden som rör den primära hörselrehabiliteringen.

Figur 11. Antal inkomna ärenden till patientnämnden som berör primär hörselrehabilitering under åren 2013–2016.

Slutsats

Vi på Hörselskadades distrikt i Stockholms län anser att det är hög tid för ansvariga politiker att höja kvaliteten inom den primära hörselrehabiliteringen.

Denna sammanställning är en uppföljning av distriktets kartläggning av den primära hörselrehabiliteringen i Stockholms län som publicerades i december 2016. Statistiken visar att antalet inskrivna individer, antalet besök och antalet personer som provar ut hörapparater inom den primära hörselrehabiliteringen fortsätter att öka. Samtidigt befäster Stockholms läns landsting sin position som det landsting/region i landet med sämst hörselrehabilitering, enligt Nationellt kvalitetsregister hörselrehabilitering. Vi på Hörselskadades distrikt i Stockholms län anser därför att det är hög tid för ansvariga politiker att höja kvaliteten inom den primära hörselrehabiliteringen.

Vi vill att hörselrehabiliteringen:

- utgår ifrån den enskildes behov och att alla individer får en rehabilitering av hög kvalitet,
- är fri från ekonomiska incitament som uppmuntrar mottagningar att styra brukare till att köpa hörapparater som Fritt val av hjälpmedel,
- efterlever de krav och riktlinjer som finns specificerade i lagar och förordningar och att landstinget utkräver vite när mottagningar inte levererar enligt avtalet.

Källor

- Boman, D., Brändström, U., & Magnusson, C. (2015). *Fördjupad uppföljning av primär hörselrehabilitering i Stockholms läns landsting*. Stockholm.
- Forskningsinstitutet Hörselbron. (2017). *Nationellt kvalitetsregister hörselrehabilitering. Årsrapport 2016*.
- Hörselskadades distrikt i Stockholms län. (2016). *Primär hörselrehabilitering i Stockholms län. En kartläggning av organisation och styrning, verksamhetens utförande samt uppföljning*.
- Hörselskadades Riksförbund (HRF). (2014). *Myternas marknad. Svensk hörselvård - från behov till business*.
- Stockholms läns landsting & IC Quality. (2017). *Patientenkät Primär hörselrehabilitering*.

BILAGOR

Tabell 1. Statistik över antal vårdinsatser och kostnader inom primär hörselrehabilitering åren 2013–2016.

	År 2013	År 2014	År 2015	År 2016
Antal listade individer	42 124	53 698	60 372	65 147
Antal besök totalt	86 625	110 192	129 431	134 418
Antal unika individer	37 939	39 931	44 737	53 575
Antal besök i snitt per person	2,28	2,76	2,89	4,0
Antal behovsbedömningar	30 695	28 036	32 510	32 596
Antal avslutade rehabiliteringsinsatser som ledde till hörapparatutprovning	16 892	15 466	16 500	17 253
Antal avslutade rehabiliteringsinsatser som <i>inte</i> ledde till hörapparatutprovning	1 360	1 170	1 296	1 346
Antal personer som provade ut hörapparater ur landstingets sortiment	4 549	3 104	2 884	3 060
Antal personer som provade ut hörapparater som Fritt val av hjälpmedel	13 584	12 364	14 747	16 459
Totalt antal personer som provade ut hörapparat	18 133	15 595	17 631	19 519
Andel (%) utprovade hörapparater som Fritt val av hjälpmedel	75 %	79 %	84 %	85 %
Landstingets kostnad för Vårdval Primär hörselrehabilitering	31 617 000 kr	32 802 000 kr	36 192 000 kr	39 807 000 kr
Landstingets kostnad för upphandlade hörapparater	34 658 000 kr	31 240 000 kr	30 724 000 kr	23 403 000 kr
Landstingets kostnad för hörapparater som såldes som Fritt val av hjälpmedel	73 576 340 kr	87 191 296 kr	97 875 780 kr	105 936 000 kr
Landstingets kostnad för övriga hörselhjälpmedel ³	18 516 660 kr	14 873 704 kr	18 581 220 kr	9 135 000 kr

³ Kostnaderna för 2016 är inte jämförbara med tidigare år p.g.a. att KommSyn under året övertog ansvaret för hörselhjälpmedel.

Tabell 2. Statistik över primär hörselrehabilitering fördelat på vårdgivare år 2016 (förändring mot år 2015 i parentes).

Vårdgivare	Antal hörsel-mottagningar	Antal listade individer	Andel (%) av alla listade	Antal besök totalt	Antal unika individer	Antal besök i snitt per person	Antal behovs-bedömningar
Audika	20	43 145 (+1 189)	66,2 % (-3,2)	102 079 (-5 657)	42 032	3,8 (+1,1)	21 798 (+1 452)
Audium	3	4 516 (+769)	6,9 % (+0,7)	5 931 (+236)	2 779	3,0 (+0,9)	2 005 (+122)
Din Hörsel	4	7 621 (+601)	11,7 % (+0,1)	8 868 (-1 658)	5 114	2,7 (+0,7)	2 572 (-1 387)
EarTech	1	57	0,9 %	711	355	3,8	317
Hearing	1	2 409 (+240)	3,7 % (+0,1)	2 138 (+89)	1 014	3,1 (+1,0)	768 (+24)
HRF Hörteknik	1	397 (+22)	0,6 % (+/- 0)	680 (-66)	265	3,5 (+0,9)	134 (-12)
HÖRAB	3	1 265 (+503)	1,9 % (+0,6)	4 737 (+487)	2 004	3,7 (+1,2)	1 562 (+450)
Hörbart	2	3 178 (+996)	4,9 % (+1,3)	6 933 (+2 683)	3 062	3,3 (+1,6)	2 369 (+720)
Hörselexperten	1	2 529 (+368)	3,9 % (+0,4)	2 341 (+94)	1 222	3,0 (+1,2)	1 071 (-6)

Tabell 2 forts. Statistik över primär hörselrehabilitering fördelat på vårdgivare år 2016 (förändring mot år 2015 i parentes).

Vårdgivare	Antal avslutade rehabiliteringsinsatser som ledde till hörapparatutprovning	Antal avslutade rehabiliteringsinsatser som <i>inte</i> ledde till hörapparatutprovning	Antal personer som provade ut hörapparater från landstingets sortiment	Antal personer som provade ut hörapparater som Fritt val av hjälpmedel	Totalt antal personer som provade ut hörapparat	Andel (%) hörapparater som provades ut som Fritt val av hjälpmedel
Audika	11 276 (+390)	885 (+31)	1499 (+276)	11 123 (+485)	12 622 (+761)	88 % (+3)
Audium	1 222 (+66)	161 (+47)	501 (-309)	910 (+450)	1 411 (+141)	64 % (+28)
Din Hörsel	1 726 (+263)	71 (-95)	420 (+55)	1 520 (+305)	1 940 (+360)	78 % (+1)
EarTech	67	17	24	43	67	64 %
Hearing	442 (+17)	21 (-2)	244 (+35)	208 (-19)	452 (+16)	46 % (-6)
HRF Hörteknik	102 (-12)	13 (+4)	117 (+9)	1 (-2)	118 (+7)	1 % (-2)
HÖRAB	642 (+78)	76 (-4)	81 (+67)	654 (-8)	735 (+60)	89 % (-9)
Hörbart	1 263 (+503)	77 (+41)	83 (+20)	1 331 (+416)	1 414 (+436)	94 % (+/- 0)
Hörselexperten	513 (+13)	25 (+13)	91 (-1)	431 (+36)	522 (+35)	83 % (+2)

Tabell 3. Utbetalda ersättningar till vårdgivarna år 2016 (SEK).⁴

Vårdgivare	Kapitering/ Listning	Produktions- relaterad	Målrelaterad	Fritt val av hjälpmedel – Hörapparater	Fritt val av hjälpmedel – Hörseltekniska hjälpmedel	Totalt
Audika	7 855 288	17 310 330	203 667	71 865 586	1 691 967	98 926 839
Audium	722 145	1 697 028	14 512	5 996 053	77 024	8 506 762
Din Hörsel	1 350 122	2 854 914	33 079	10 129 701	157 338	14 525 154
EarTech	2 657	193 680	982	216 448	4 080	197 319
Hearing	420 580	598 630	5 096	1 175 552	18 920	1 024 306
HRF Hörteknik	94 231	124 946	1 096	9 475	42 750	220 273
HÖRAB	282 252	1 457 316	17 395	4 807 170	123 200	6 687 333
Hörbart	512 038	1 791 069	34 546	8 674 607	480 080	11 492 340
Hörselexperten	427 723	769 482	17 958	2 373 667	5 680	1 215 163
Ej auktoriserade	-	-	-	1 271 096	39 916	1 311 012

⁴ Fakturerade belopp för rekvisitioner. Fritt val av hjälpmedel är inklusive service och exklusive moms.

Kostnaderna för förskrivna hörapparater och hörseltekniska hjälpmedel ur landstingets upphandlade sortiment redovisas inte här då de inte är direkt jämförbara mellan 2015 och 2016. Landstinget har bytt förskrivningssystem och hanteringen har tagits över av hjälpmedelscentralen KommSyn där ersättningen är ett funktionspris inklusive alla kostnader. För de flesta hjälpmedel utgår ett fast baspris. För vissa hjälpmedel, t.ex. varseblivningssystem, får KommSyn en hyresersättning per dag som hjälpmedlet finns hos brukaren.

Hörselskadades distrikt i Stockholms län är en del av Hörselskadades Riksförbund (HRF), som är Sveriges största intresseorganisation för personer med hörselnedsättning. HRFs vision är:

”ett samhälle där alla hörselskadade kan leva i full delaktighet och jämlikhet. Ett samhälle där våra mänskliga rättigheter respekteras, och där vi kan förverkliga oss själva utan att hindras av okunskap, otillgänglighet eller brist på vård, stöd och hjälpmedel.”

**Hörselskadades distrikt
i Stockholms län**

© Hörselskadades distrikt i Stockholms län 2017
Solna december 2017

Hörselskadades distrikt i Stockholms län
Södra Långgatan 21
169 59 Solna

www.distriktet.info
Email: kansli@distriktet.info Telefon: 08-702 30 50